

3 УЛАСНЫМ ПАЧУЦЕМ ПАЭЗІІ

Непадарблены дымамент являеся дэзінфармацыя: як бы то ні круціць, з якога боку на яго ні глядзець — ён аднолькава моцна ўражае сваімі прывабнымі пералівамі.

Пазме Якуба Коласа «Новая зямля» прысвечана многа крытычных прац. Але ўвага далейшая да яе ўсё роўна не меншая. Хутчэй наадварот. У пачатку чытачоў яшчэ жыў арыкул А. Адамовіча, у якім так даказана выкладзена сучаснае ідэяна-эстэтычнае ўспрыняццё «Новай зямлі». І гэты арыкул, яшчэ адна работа пра гэта класічны твор Я. Коласа — кніга Алега Лойкі. Натуральна, перш за ўсё ўзяць пачуццё: якая творчая мэта паставлена ў новым даследаванні? Вызначэнне гэтай мэты ва ўступе — спачатку расчароўвае: «...кніга — спроба зірнуць на пазму як на шматгранны адбітак жыцця, як на твор эпахаў і значэнняў, у аснове сваёй арыгінальнай і непаўторнай». Акурат жа так гаворыцца ў пачатку і папярэдняй дэспічцы. Ці не паўтарае кніга ўжо вядомае?

Не, не паўтарае, бо ў ёй ёсць глыбокі «эпуратарскі» погляд на твор, яна арыгінальна тым багатай і тонкай суб'ектыўнасцю мастацкага аналізу, калі даследчык смела дэкарацыя ўласнаму пачуццю паэзіі.

Глыбокае і дакладнае адчуванне прыгожага не толькі надае асабліва пэўнае кіраванне. А. Лойка, але і само становіцца важным сродкам эстэтычнага спазнання. Класічны пазмы, бо дапамагае выявіць у ёй тое, што яна пераходзіць на мову пачуццяў. Наўрад ці меў бы для іншага даследчыка, так сказаць, «чыстага» тэарэтыка, якія значэнне той факт, што якая «за кратамі казямата... ляглі на паперу першыя радкі пазмы».

А. Лойка настойліва падкрэслівае гэтую асаблівасць, імкнучыся ўласным характарам настраваць, якая вызначыла пачуццёвы каларыт гэтых пачуццёвых радкоў.

Характэрна, што думка аўтара кнігі нараджаецца часцей за ўсё ад вялікага захвалення. Ён піша: «Пачуццё, як сцяжынка лоба сцяжынка», «ціха-ціха гоманяць», «шумяць», «звіняць» — на гэта пачуццё мець сапраўды пачуццёвы тонус адчуванняў! Такім чынам, у пачуццёвай і экспрэсіўнасці разгортку пачуццёвага маляўніцтва — уласнае пачуццё «Новай зямлі» праяўлялася выключна ў коласаскай арыгінальнасці, багатай індывідуальнасці, коласаскага пачуццёвага бачання свету. Спачатку тут выказаўся хваляванне, захваленне (нават з выклікамі), а пасля ўжо ідуць разважання аб пачуццёвай і экспрэсіўнасці пейзажных маляўніц.

Цікава думка А. Лойкі пра тое, што «раздзелам «Ліспікова пасад» Якуба Коласа па сутнасці аналізуюць ключ да стылявога адзіства твора». Нельга не пагадзіцца з даследчыкам. Стыль і асцяг першага раздзела пазмы сапраўды раскрываюць яго «эпэграфічнае» ролю ў творы. Гэты раздзел мае

Алег Лойка. «Новая зямля» Якуба Коласа (аўтар, вольна, харэстэ). Выдавецтва Міністэрства вышэйшай, сярэдняй спецыяльнай і прафесійнай адукацыі БССР, Мінск, 1961.

значэнне мастацкага ўступу, які эмацыянальна спалучае ўсе раздзелы пазмы ў гарманічнае мастацкае цэлае.

А. Лойка аднолькава добра адчувае як характэрна пачуццёвыя формы «Новай зямлі», так і яе вольна-глыбокае пранікненне ў жыццёвую плынь, шырыню пачуццёвага погляду на рэчаіснасць. Здавалася б, сэрцаціска Міхала, строгасць да дэспічкі можна вытлумачыць толькі складаным характарам. Ці мала на свеце сэрцаціска або гарачых людзей? Такім, відаць, і быў і арыкул. У кнізе А. Лойкі ўнутраныя якасці Міхала паставлены ў залежнасць ад яго агульнага становішча ў жыцці. «А бацька, страшны поўны злосці, Алеся дзіўна без літосці». Гэтае страшнае ўзбурэнне Міхала не аўтаматычна, калі разглядаць яго толькі ў сямейна-бытвым плане, як быццам раздвойнае вобраз героя. Разумны, разважлівы, нават стрыманы чалавек — і раптам неўсвадомлены выхад гнева. Аўтар кнігі піша: «Клопат, што ляжаў на Міхале-лесніку, спаводства, з якіх абходзіліся з ім на службе паны, разбуралі яго, рабілі нервовым». Злосці Міхала, такім чынам, — ад жыццёвых няўдач. Гэта здагадка А. Лойкі. Тым не менш яна спрыяе раскрыццю прадзіваў матываў паводзіў Міхала.

Характэрыстыка Антося таксама вызначаецца смелым пранікненнем у сутнасць вобраза. Варта адзначыць, што А. Лойка, у адрозненне ад большасці пазыральных даследчыкаў пазмы, звяртае асаблівую ўвагу на самыя значныя рысы ў характары герояў — на іхныя славесныя маляўніцтвы, рабілі нервовым. Злосці Міхала, такім чынам, — ад жыццёвых няўдач. Гэта здагадка А. Лойкі. Тым не менш яна спрыяе раскрыццю прадзіваў матываў паводзіў Міхала.

Характэрыстыка Антося таксама вызначаецца смелым пранікненнем у сутнасць вобраза. Варта адзначыць, што А. Лойка, у адрозненне ад большасці пазыральных даследчыкаў пазмы, звяртае асаблівую ўвагу на самыя значныя рысы ў характары герояў — на іхныя славесныя маляўніцтвы, рабілі нервовым. Злосці Міхала, такім чынам, — ад жыццёвых няўдач. Гэта здагадка А. Лойкі. Тым не менш яна спрыяе раскрыццю прадзіваў матываў паводзіў Міхала.

Важнае асаблівасць сюжэта і канфілікту «Новай зямлі» раскрыты канкрэтна, поўна, з разуменнем законаў пачуццёвага твора. А. Лойка піша: «Разгортваючы малюнак, пачынаюць прыкрасці бегу часу, не цікавіцца «ру-

хам» падзеі. Малюнак пазмы не рухаецца ў часе, калі не лічыць іх «руху» ў коле аднаго календарнага года з яго вясной, летам, восенню, зімой... Не рухаецца ў часе, малюнак пазмы проста становіцца адным з аднаго. Яны — статычныя, аднак да дэспічкі пазмы не нейтральныя».

Доказана і паслядоўна прасоца на ў кнізе развіццё тэмы «зямлі» ў сутнасці літаратуры і правільна знойдзена месца пазмы Я. Коласа ў раскрыцці гэтай тэмы. Аднак часам празмернае захваленне ўсё ж стрымалае думку аўтара кнігі. Беручы яго ў свой пад, яно прымушае спыніцца там, дзе патрэба аналізаваць той ці іншы факт, дабрацца да прычыны яго ўзнікнення. А. Лойка правільна гаворыць, што ў пазме ёсць «уласна-радасны», дзіцячы погляд на свет. Але ён памылкова, ставячы пачуццёвае сямейнае жыццё Я. Коласа ў поўную залежнасць ад наўвуснага такога суб'ектыўнага моманту. У кнізе гаворыцца: «Адно застаецца безумным: калі б не было ў пазме гэтага наўвусна-радаснага, цікавага, дзіцячага захвалення і зямлявання, яна б не стала жыццёва-радасным гімнам сямейнаму жыццю, музыцы, у ёй не было б гэтых святлоціскаў па ўсёй ланцужку сямейна і сямейна-жыццёва».

Сказана вельмі катэгарычна, і катэгарычнасць тут — ад захвалення. Між тым, «Новая зямля» не выпадкова ў гісторыі беларускай літаратуры, яе з'яўленне падыходзіць пачуццёвым традыцыям і выклікае нейкія пачуццёвыя агульнае развіццё па шляху беларускай літаратуры да сталасці. Вось у чым сутнасць.

Не зусім удала апошні раздзел кнігі — «Новая зямля» ў крытыцы. Ён, мабыць, нягледзячы на пачуццёвы характар дэспічкі, бо па характару дэспічкі. Гаворачы пра арыкул пазмы рознымі крытыкамі розных часоў, аўтар не выяўляе тут сваю пачуццёвую, свой погляд на «Новую зямлю».

Мова кнігі асыя, вобразная. Але ёсць і несправядлівыя, цяжкія словы нахваліць: «простое слова асыяныя перавержым арыкул пачуццёва», «гармонія эпікальна-дэспічкі», «узаемазвязаныя асыяныя аб'екты пачуцця, пачуцця, рознакія малюнак, такім чынам, зліваюцца ў цэласны мастацкі арганізм».

Кніга А. Лойкі пра «Новую зямлю» Я. Коласа варта самай пільнай увагі чытача.

В. КАВАЛЕНКА.

ЧАСОПІСЫ У ЛІСТАПДЗЕ

«МАЛАДОСЦЬ»

Нумар адкрываецца рэдакцыйным артыкулам «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Друкуецца ніжэй верш Вадзіма Макаравіча, Еўдзіі Лосі, Алега Лойкі і драма Міколы Алтухова і Барыса Бур'яна «Зорка Венэра».

Змяшчаюцца працяг дакументальнага аповесці дэспічкі Героя Савецкага Саюза Сцяпана Шутава «Чырвоныя стрэлы».

У раздзеле «Гэры, камсамольскі агнік!» — рэпартажы Вадзіма Нікалавіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Раздзел «Навука і культура» прадставіў рэпартажы Вадзіма Макаравіча з сёння «Салюці» Касцюковіцкага раёна Мар'інаўскай вобласці, В. Губароўскага — аб справе камсамольцаў другога завода зборнага жалезабетона, Э. Юшкевіча — пра дэспічкі кукурузавага зямля Ліпскай з Барозэўскага раёна. З раздзелам аб жыцці і справе — тэарэтычнай брыгады з Туруўскага раёна выступаве механізатар Леанід Рай.

У раздзеле «Размова аб май-стэрстве» Янка Скрыган робіць

артыкул «Нам жыццё ў ко-мунізме».

Восень прыйшла нечакана. Яшчэ ўчора ярка свіціла сонца, на плошчах важна шпашыравалі шыкарныя галубы, а дэспічкі з усмешкай адстаўлялі твар сонца. А сёння дэспічкі, навілі нізкія хмары, зай-жоў дожджык. У лавы трэска-жылася пабляклае, жоўтае лісце.

Глыбока ўтуліўшы галаву, кро-чыць, не заўважаючы думкі, Ся-мён Ільч.

— Можна, купіць новы плашч? — разважае ён. — Шкава, колькі ж ён каштуе? Відаць, рублёў дваццаць пяць-трыццаць. Аг, абыйдуся ак-небудзь. Хутка можна ўжо будзе апрацаваць плашч. Наўвусна трэска-жылася пабляклае, жоўтае лісце.

Ён нешта ўспоміў, і ў вачах яго бліснуў радасны агнічок. На момант ён уявіў сабе свой новы дом: светлы, утульны, добра аб-стаўлены. Як прыёмыя сесі ў мімае крэсла, уключыць тэлеві-зар, папіць чайку з варэннем... Добра! Сямён Ільч ад задаваль-нення аж заплюшчыў вочы.

Па вуліцы праймаўся аўтобус, у ім было поўна людзей. У такое надвор'е кожны імкнецца хутчэй атрыцца дадому. Сямён Ільч на-ма чаго спыніўся. Акрамя та-го, прайшоў пеш-шу — эскапілі-капейку, а капей-ка ж, вядома, ру-бель беражэ...

Ён падшоў да аднапавярховага будынка з шырокімі вокнамі і радасна працягнуў уласна: «Дом нумар сем. Лузінаў. Намацаў у кі-шні ключ. Ключ ад уласнага до-ма! Усе тры гады, пакуль буда-ваўся дом, марыў ён аб гэтым ка-валечку металу».

Прыемаў рыпучы дзверы. Ся-мён Ільч ўвайшоў у нумар кват-ры, якая ўсё пахла алівай і фарбай. Павярнуў выключальнік, і над галавой запалілася элек-трычная лямпачка, запіскалася вольна. Яркі прамеяк асвятліў шэры, у карычневу крапінку, сцену, стол з непрыбранай сва-родкай. Побач ляжала брытва, мыльніца з памомом... Рэпідэ-спінаўся на работу і не паспеў прыбраць...

Была субота, калі праду-качваюць на дзве гадзіны раней. Чым жа заняць вечар? Можна, я-дома, схапіць да брата, пагавя-рыць. Але нешта не цягне. Мож-на ўключыць тэлевізар, ды і ён не спакуюць. Прыбраць кватэру? Наўвусна? Гасцей ён не чакае. Нама ў яго сёбро, няма тавар-шаў... Так лепш — менш клопатаў, менш выдаткаў.

Ён падшоў да акна. Дож-джык разліваўся па шклу. Ця-мнела. Пешаходзіў становілася ўсё менш і менш. У доме наспухаў гарэз святло. Хто ж там жыў? Ведаў толькі, што гэта рабочая сям'я. Не любіць Сямён Ільч на-ведваць суседзяў. Запіраўшы яго адночы, але ён адмовіўся, спа-слухаў на занятасць...

Сямён Ільч прыгледзеўся. Мужчына стаў на невялікай лэсцы і прымацоўваў да сцяны карціну ў добрай багетавай ра-ме. Побач круціўся хлапчук галоў дэ-спічкі, падаваў баньку цыкі. Непе-даўку сядзела на канале жонка і нешта шыла.

«Сямёна ішчэ», — усміхнуўся Сямён Ільч. Не верыў ён, што можа быць такое ішчэ. «Трэба будзе зрабіць агародку, каб не на-заліда гэтая «ідэя», — вырашыў ён.

Адшоў ад акна, прысеў на край ложка, задумався. Чым за-няцца? Сёння пасля работы ўга-ворвалі яго застацца на занятках палітгуртка. Не застаўся. «Я дома магу чытаць газеты. Пісьменныя», — адказаў ён.

А з таўра запрашаем пры-няць удзел у надзельніцы па до-браўпарадкаванню тэрыторыі заво-да, — гаварыла прафгорт хва. — Трэба ж хоць калі-небудзь пры-няць і вам удзел у грамадскім жыцці».

Успоміўшы гэта, Сямён Ільч шча замяўся. Ну, які з яго гра-мадскі работнік? Наўвусна гэта

яму? Што ён за гэта будзе мець? Няхай дурні такой работай зай-муцца, нашта ён Нікалавіч, што стаць на ахове завода. Нядаўна гэтую старую жанчыну хваляла пабля, але яна не смела са спра-го паста. Пра яе ўчылік павя-сі-сала заводская шматчырка. А ён не энтузіст, Любіць жыць ціха, мірна. Не разумее Сямён Ільч такіх людзей, ліха іх ведае і чаго толькі яны рызыкуюць сваім жыццём. Ну, вось хоць бы майстар матарнага цэха Даўсян. Затрымаў у ашчаднай касе ало-дзя, які ўкраў 1400 рублёў. До-бра яшчэ, што ўсё выйшло ціха. А калі б гэты банджоўны пірнуў нажом? А Даўсяну казалі на-гэта толькі «дзякуй». Хоць бы ўзагароду якую далі чалавеку...

Ён ўспоміў пра газеты, якія купіў, ідучы дадому. Што ж пі-шуць там? «Пры камунізме сямей-ныя адносіны ачышчаны ад матэ-рыяльных разлікаў», — працягаў ён ўглас і іранічна ўсміхнуўся. Э, не! Матэрыяльныя разлікі гэта, брат, усё. Есць у цябе грошы — глядзіш на іх, а будучы з павя-гай, няма — каму ты патрэбны? Каханы, узвешны пачуццё — усё гэта выдумалі пазы...

Але ён ачуваў, што нейкі ўнутраны голас не гаджаецца з

ТУГА

гэтай, здавалася б, яснай форму-лай жыцця. У апошні час увосле сэрца яго пачало ныць неведомым болам. Паглядзіць Сямён Ільч навокал — усё ёсць, усё ў до-сталя. А вась на душы неспакой...

Даўно, яшчэ да вайны, на пры-вадзіла плошчы ў Мінску можна было часта бачыць пен-сера, шыракіх лапачаў мужыку, які прадаваў марожанае.

— Здаровыя, — усміхаліся лю-дзі. Яму б мялі варочаць, а не марожанае прадаваць.

Зачынаў на такім заўвагаў Ся-мён Ільч не разважаў. «Кожнаму сваё», — разважаў ён. — Аднаму ў жыцці накіравана цапля мякі, другому — марожанае прадаваць. І, нарэшце, на марожаным можна добра зарабіць. А грошы — гэта грошы. Яны не пахнуць».

— Паслаў бы на гэтую справу жоўку, — раілі ішчыя.

— Гэта не ваша справа, — ад-казаў Сямён Ільч і працягаў сваім гучным голасам: «Марожанае, марожанае, най-лепшае марожанае-е».

Люзінаў і ў галаву не магло прысці, што жонка Сямёна Іль-ча, Генрыета Барысаўна, якраз у гэты час знаходзілася на прапіль-ляку баку плошчы і ў тон мужу паўтараў:

— Каму марожанае!.. Налітай, падашавала!..

Было ў Лузінаў два сыны. Прыгажуня, чарнавокі, смуглыя дзверы. Апраданыя лавы за ўсё на дзверы. Часта вяртаўся з распе-нага акна кватэры Лузінаў улі-скае гукі скарпі і піяніна. Ігралі сыны. Але ішчы раз у мелодыю ўрываўся злія галас. Памына-лася сварка. Суседзі добра ведалі, што ў гэтай сям'і можа ўзнік-нуць скандал з-за капейкі. Але ні суседзі, ні муж і жонка Лузінаў не падарвалі, што названыя сыны сваркі з-за грошай былі пачаткам канца. Прагналі, нібы іржа, раз'ядала сям'ю. Усё было ў гэ-тым доме — і грошы, і музыка, і вольнае прыстойнасць. Не было самага важнага — зноў, дружбы, узаемнай любі.

Пачалася вайна. Для міліянаў людзей яна была вялікім выпра-важэннем, праваркай духоўных якасцей чалавека, моцнаці сямейных адносін. Сям'я ж Лузі-наў развалілася, лопнула, як мыльня лухі, ад першага павее-ветру. Генрыета Барысаўна вый-

Пятнаццаць год пры Брэсцкім чыгуначным клубе працуе драма-тычны калектыў. Нядаўна яму прысвоена званне Народнага тэатра. У дні свайго юбілея калектыў паставіў новы спектакль па п'есе А. Ма-хайка «Лявоніха на арбіце».

На здымку: сцена са спектакля «Лявоніха на арбіце». У роліх: старшыні калгаса Вуйкевіч — намеснік рэжысёра аддзялення чыгуны І. В. Нарпун (справа), вяртуніка Максіма — работнік клуба А. І. Новакаў. Фота В. ГЕРМАНА (ВЕТЛА).

шла замуж за другога чалавека, а старэйшы сын, той, што іграў на скрыпцы, стаў зладзеям і тра-піў у дзікую выхавача-прадо-вую калонію.

У першы ж пасляваенны год у Мінску побач з драўляным ва-зальным баракам стаў невялікі ларок «Піва-вод». У ім за пры-лаўкам звязаўся наш стары знаёмы — Сямён Ільч.

— Колькі работы ў Мінску. Усё горад у руху... Як патрэ-бы кляп рабочыя рукі Сталі б

дарага. Маладожоны жылі не дрэнна і не добра. Усё было. — Золата не адзіл, але і ка-мэнці не грэлі, — жартаваў Ся-мён Ільч.

Аднак і тут жыццё, як кажуць, трэснула. Жонка ішчы раз за-трымалася на рабоце. І тады мужу прыходзілася самому гата-ваць вачэр, абіраць бульбу, мыць пасуду.

— Стэф жанатым чалавечкам, — скардзіўся Сямён Ільч братам. — Такое жыццё мне зусім не пада-бавецца. Трэба штосьці прыдуме-ць.

І прыдумаў. Пачаў доўга ішчы жонка, пакінуў работу. Жанчына сумавала без працы. Ці многа часу трэба, каб прыбраць кватэру і агадзіць абед? Вольна-га часу было больш, як трэба. Гэ-та прынятае чалавек, які ўсё жыццё прывык працаваць. Яна чытала, вышывала сурв'яты, шы-ла... А часу ўсё роўна застава-лася многа. Праўда, гадзіна-другую яна баіла, ходзячы па магазанах. Але Сямён Ільч пазбавіў не і гэ-тага занятку. І не таму, што кля-пачыў пра здароўе жонкі, каб яна не вясла ішчы сумак. Яму проста здалася, што Ганна многа вытратуе грошай, купіла не тое, што трэба. Ён сам стаў хадзіць у магазін, на базар. Потым пачаў па-гаворваць, што жонка мэта па-кладзе ў гаршчок мяса, масла, ён не шкада, што ён надзіраецца на рабоце. Жанчына ў адказ маўча-ла — не хацела, каб у доме за-

